

TEOLLISTUMISEN MAAPERÄ: KATSE KAIVOKSIIN

Lehden tässä numerossa palataan kaivosten kultakauteen. Nykyisenä umpidigitaalisenä aikana saattaa monelta unohtua, että kaikenlaiset digitaaliset laitteet perustuvat suurelta osin raaka-aineisiin, joita louhitaan fyysisen maankamaran alta. Näiden malmien tulee kulkea monimutkainen reitti päätyäkseen vaikkapa älypuhelimeen. Lehden numeron teemana on kaivos- ja metalliteollisuuden teknologinen historia. Kaivostekniikka on toki luontevasti kulkenut Tekniikan Waiheissa mukana vuosien varrella.

Numeron ensimmäinen artikkeli käsittelee kaivoksia ja niihin liittyvää teknistä osaamista osana laajempia kansainvälisiä poliittisia siirtoja ja vallantavoittelua. Tätä monimutkaista kaivosshakkia dosentti Panu Nykänen tarkastelee vastikään itsenäistyneen Suomen kaivos- ja metalliteollisuuden asiantuntijoiden näkökulmasta. Kaivosalan tuotokset olivat monella tapaa elämän ja kuoleman asioita.

Toisessa artikkelissa dosentti Ismo Björn luo katsauksen ympäristötekniikan kehitykseen Suomen kaivoksilla 1900-luvun alkupuolelta nykypäivään. Keskiössä ovat ajanjaksolla keskeisen Outokumpu Oy:n kaivosten opit – unohtamatta kaivosten naapureiden karvaita kokemuksia jätevesistä ja muista haitoista. Ajankohtainen tapaus Talvivaara näyttäytyy kenties sekin uudessa valossa.

Museonjohtaja Mika Törmän kirjoittama katsaus konepajayhtiö Lokomon vaiheisiin puolestaan kertoo ja näyttää, millaisia teollisia tuotteita kaivosten toimittamista raaka-aineista lopulta jalostettiin yhdessä kotimaisessa yrityksessä.

Outokummun kaivoseurakunnan esittely kertoo kaivosteollisuuden perinteen yhdestä jatkajasta. Sitä täydentää arvio useiden kaivosalan toimijoiden julkaisemasta Kaivos-

SISÄLLYS

Pääkirjoitus	3
Itsenäisyyden takuut: Poliittinen metallurgia Suomessa 1920-luvulta toisen maailmansodan loppuun Panu Nykänen	5
Ympäristötekniikan kehitys Suomen kaivoksilla: Outokumpu antaa esimerkin Ismo Björn	22
Katsaukset LOKOMO – 100 vuotta konepaja- ja terästeollisuutta: Poimintoja yhtiön historiasta (Mika Törmä)	42
Suomalaista kaivostekniikkaa Outokummun Kaivoseurakunnassa (Arto Hakola)	51
Arviot Kaivospeli pesee alan mainetta (Veijo Kauppinen)	53
THS ry: Vuosikokouskutsu	55
Uutiset	56
Abstracts	58

pelistä, jolla puolestaan suunnataan eritoten tämän teollisuuden alan tulevaisuuteen.

Esitellyt artikkelit ja katsaukset tarjoavat aineksia ja virikkeitä kaivos- ja metallialan kehityksen monipuoliseen ja entistä analyttisempaan tarkasteluun. Kaivosteollisuuden tekniikan historiantutkimus jatkuu vähintään lehden seuraavassa numerossa. Tämän toimittamani teemanumeron jälkeen vetovastuun lehdestä ottaa FT Tiina Männistö-Funk, joka on Tekniikan Waiheiden uusi päätoimittaja. Kutsu Tekniikan historian seuran vuosikokoukseen löytyy lehden loppuosasta. Antoisia lukuhetkiä!

Petri Paju

Kirjoittaja toimii vierailevana tutkijana Aalto-yliopiston teollistumisen historian oppiaineessa.

KORJAUS

Tekniikan Waiheita -lehden numerossa 3-4/2015 oli valitettavasti jäänyt pois mininta vertaisarvioinnista seuraavista artikkeleista:

Sampska Kaataja: *Tekniikkaa yliopistosta teollisuuteen: Karl Axel Ahlfors (1874-1961) vesiturbiinien kehittäjänä 1900-luvun alkupuolella* (s. 7)

Panu Nykänen: *Oppineiden insinöörien tittelit ja tunnukset* (s. 20)

Petri Paju: *Fysikko suomalaispanssarien kriittikkona ja kehittäjänä: Erkki Laurila suojeluskunnassa ja talvisodassa* (s. 30)

Mari Tossavainen: *Veistosten valmistus Suomessa: kuvanveistotaiteen tekniikan ja materiaalien historiaa 1890-1920* (s. 39)

Tekniikan Waiheita kiittää vertaisarvioijia arvokkaista kommentista ja pahoittelee tapahtunutta virhettä.

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 36 e/vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Sampska Kaataja, sampska.kaataja@uta.fi, tai seuran www-sivujen kautta (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2).

Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä.

Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse päätoimittajalle tai toimitussihteerille. Normaalipostissa lähetettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s. 2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö: artikkeleiden osalta ota yhteys päätoimittajaan, muu aineisto numeroon 2/2016 2. toukokuuta.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä vastaa kirjoittaja. Artikkelit tarkastetaan vertaisarviointimenetelmällä. Kuvamateriaalin luovuttaja vastaa kuvien julkaisuoikeudesta. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja aineisto-ohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/ohjeet.htm>.